

Výsledky dotazníkového šetření k problematice protipovodňové ochrany v územním plánování

Results of the Questionnaire Survey on Flood Protection in Spatial Planning

Kateřina Vetešníková

Abstract:

The paper deals with the results of a questionnaire survey focused on flood protection and water management in the field of spatial planning. The survey was carried out in the second half of 2018 and its objective was to obtain information on the actual state and progress of the acquisition of spatial planning tools in practice.

The survey itself was preceded by an analysis of the means available in the current legislation of the Czech Republic in this area and it was found that the current state of its application was unsatisfactory. In the course of the analysis the most effective tools for work with flood issues and water management proved to be spatial plans and comprehensive concepts (studies). They were precisely them and their acquisition process that were focused on the subsequently formulated series of eight questions of the questionnaire survey. The survey was carried out in the form of an internet application and representatives of the spatial planning department of all municipalities with extended competence in the Czech Republic were invited to fill in the survey. Of the 205 respondents, 76 participated (41.3%). The article deals with the results of the survey and summarizes the findings that will be used for the purposes of further research in the framework of the dissertation thesis focused on this issue.

Keywords:

Questionnaire survey; flood protection; water management; spatial planning; the Czech Republic

VETESNIKOVA, Katerina (2020). Výsledky dotazníkového šetření k problematice protipovodňové ochrany v územním plánování.

In: KUGL, Jiří, ed. *Člověk, stavba a územní plánování 13*. ČVUT v Praze, Fakulta stavební. pp. 106–119. ISBN 978-80-01-06762-8. ISSN 2336-7687.

Článek je licencován pod licencí Creative Commons BY-NC-ND 4.0 (Uvedte autora-Neužívejte komerčně-Nezpracovávejte 4.0 Mezinárodní). Licenční podmínky: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.cs>

1 Úvod

Následující text seznamuje čtenáře s výsledky dotazníkového šetření zaměřeného na protipovodňovou ochranu a hospodaření s vodou v oblasti územního plánování. Šetření proběhlo v druhé polovině roku 2018 a jeho cílem bylo získat informace o skutečném stavu a průběhu pořizování nástrojů územního plánování v praxi.

Dotazník měl neočekávaně vysokou účast a odpovědělo více než 40% respondentů. Takový zájem by mimo jiné mohl naznačovat, že toto téma je aktuální a zasluhuje si pozornost. Hesla jako extrémní povodňové situace, globální oteplování, období sucha, snižování hladiny podzemních vod a mnoho dalších slýcháme dnes stále častěji a je otázkou, zda v rámci územního plánování využíváme veškerý potenciál k optimalizaci měnících se podmínek. Ukazuje se, že je třeba stále více a aktivně pracovat se zadržováním vody v krajině a měnit přístup k hospodaření s vodou. To si ale žádá řešit problém v relativně širokém měřítku a napříč různými obory. Postupujeme vzhledem k povaze a rozsahu této oblasti plánování skutečně koncepčně a strategicky? Položené otázky mají svůj původ v domněnce, že současná legislativa a nástroje územního plánování neposkytují dostatečnou oporu pro rozhodování v území vzhledem k hospodaření s vodou a protipovodňové ochraně.

V rámci šetření byli osloveni zástupci všech oddělení územního plánování za jednotlivé obce s rozšířenou působností z celé České republiky a odpovídali na sérii sedmi otázek, které se zabývaly pořizováním nástrojů s koncepčními přístupy k hospodaření s vodou a protipovodňové ochraně a také procesem pořizování územního plánu; zda tyto nástroje nově vznikají, jsou průběžně aktualizovány a jak je to s motivací k jejich pořizování.

Tento příspěvek obsahuje krátké seznámení s průběhem a metodikou dotazníkového šetření, následované rozborem výsledků jednotlivých otázek se stručným komentářem a v závěru jsou zjištění shrnuta a doplněna o náměty k dalšímu výzkumu.

2 Průběh a metodika

Šetření proběhlo v srpnu roku 2018 pomocí internetové aplikace. Cílovou skupinou byli zástupci jednotlivých ORP za oddělení územního plánování (resp. územního rozvoje, stavebního úřadu, odboru pro územní rozvoj). Žádost o vyplnění dotazníku byla rozeslána emailem na konkrétní veřejně dostupné e-mailové adresy kontaktním osobám uvedeným na webových stránkách příslušných úřadů. Dotazníkového šetření se z 205 oslovených zástupců ORP zúčastnilo 76 osob (41,3%). Během prvního dne byl vyplněn 45 respondenty a celkem odpovědělo 76 respondentů během 14 dnů. Další odpovědi nenásledovaly a aplikace byla tedy po měsíci působení uzavřena. Velký zájem byl i o zaslání výsledků dotazníku.

Dotazník obsahoval celkem devět otázek, z nichž první sloužila k identifikaci respondentů za jednotlivá ORP a poslední otázka dávala respondentům volitelný prostor k vyjádření případných poznámek. Stejných sedm otázek, zabývajících se řešenou problematikou, je podrobněji rozebráno dále. Byly položeny formou otevřenou i uzavřenou.

Samotnému šetření předcházela analýza prostředků, které má v rámci této tematiky současná legislativa v ČR k dispozici, a bylo zjištěno, že současný stav jejich využívání se jeví jako nevyhovující pro účinnou práci s protipovodňovou ochranou a hospodaření s vodou.

Nástroje územního plánování poskytují ve svých dokumentacích problematice protipovodňové ochrany a hospodaření s vodou prostor na všech úrovních. Pro celorepublikovou koncepci je Politika územního rozvoje, která stanovuje nadregionální priority a formuluje základní zásady. Ty jsou pro jednotlivé kraje rozvinuty

v Zásadách územního rozvoje a sledovány v Územně analytických podkladech. V tomto měřítku je protipovodňová ochrana velmi těžko uchopitelný jev vzhledem ke své povaze. Pro efektivní řešení protipovodňové ochrany je třeba řešit vodní toky komplexně, s přesahem přes hranice regionů, avšak relativně podrobně vzhledem ke konkrétním podmínkám v území. Další úroveň plánování je potom měřítko územních plánů, studií a územně analytických podkladů v rozsahu územních celků obcí, popřípadě obcí s rozšířenou působností. Zde už často řešené území pokrývá jen část vodního toku.

Můžeme si uvést konkrétní příklad řeky Sázavy: zasahuje na území kraje Vysočina a Středočeského kraje a protéká velkým množstvím obcí. Jak dotčené obce, tak kraje mají zpracované své příslušné dokumentace, ale nikdy není zajištěno komplexní řešení celého vodního toku – až na úrovni celorepublikové, kde se však už zase ztrácí potřebná podrobnost.

Nástroje územního plánování tedy poskytují prostor pro řešení protipovodňových opatření na všech úrovních, nicméně členění územních celků v rámci územního plánování není příznivé pro komplexní řešení vodních toků jako takových. Tento deficit nicméně vyvažují nástroje vodohospodářské, které vodní toky řeší jako celky. Mají vodním tokům odpovídající členění na povodí a dílčí povodí, pro něž pak v jednotlivých úrovních modelují, počítají a navrhuje. Je otázkou, zda a jakým způsobem nástroje územního plánování přebírají zjištění a návrhy z vodohospodářských dokumentací a na jakých úrovních. Také je třeba vzít v potaz životnost těchto dokumentací a délku cyklu jejich aktualizace vzhledem k relativně novým vodohospodářským zjištěním.

Jako nejvíce účinné nástroje pro práci s protipovodňovou problematikou a hospodaření s vodou byly v průběhu analýzy stanoveny územní plány a komplexní koncepce (studie), které se mohou rozsahem řešeného území a zároveň podrobností blížit ideálu pro danou problematiku. Právě na ně a jejich pořizovací proces byla zaměřena posléze formulovaná série otázek dotazníkového šetření, a proto byli jako cílová skupina zvoleni respondenti z řad zástupců ORP.

Cílem dotazníku bylo získat podrobnější vhled do praktického využívání zmíněných nástrojů, zda skutečně současná legislativa a nástroje územního plánování neposkytují dostatečnou oporu pro rozhodování v území vzhledem k hospodaření s vodou a protipovodňové ochraně anebo zda jsou jejich možnosti nedostatečně využívány.

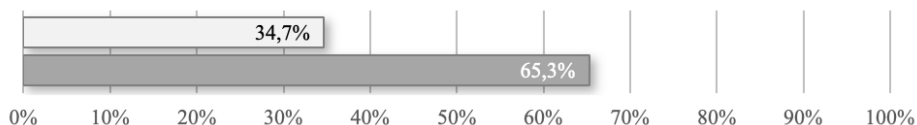
3 Výsledky šetření

V této kapitole je uveden rozbor výsledků jednotlivých otázek. Seznam otázek je uveden v závěru tohoto příspěvku.

3.1 Otázka č. 1

„Je pro území ORP zpracována komplexní koncepce v oblasti plánování hospodaření s vodou či protipovodňové ochrany? (studie, generel ...)“

- ano, je; uveďte prosím, o jakou formu se jedná (např. „studie“): ...
 ne, není

Možnosti odpovědi	Responzí	Podíl
ano, je; uveďte prosím, o jakou formu se jedná (např. „studie“):	25	34,7%
ne, není	47	65,3%

tab. 1 – Výsledky otázky č. 1

Tato otázka byla zodpovězena 72 respondenty, 4 neodpověděli. Otázka byla formulována ve dvou úrovních. Základní uzavřenou otázkou bylo, zda je uvedená koncepce zpracována. Při uvedení odpovědi „ano, je; uveďte prosím, o jakou formu se jedná (např. „studie“): ...“ byl respondent dále vyzván k zodpovězení otevřené podotázky ke specifikaci formy koncepce.

Po prozkoumání vlastních slovních odpovědí na podotázku bylo třeba s daty pro účely výzkumu dále pracovat. Od několika respondentů byla obdržena sporná odpověď (viz tabulka 2 – *Sporné odpovědi na otázku č. 1*), kdy první část odpovědi udávala „ano, je ...“, ale slovní část uváděla jiný nástroj než dotazovanou formu koncepce.

Ozn.	Odpověď na 1. otázku	Odpověď na doplňující otázku
R15	ano, je	Je zpracován protipovodňový plán
R16	ano, je	Digitální povodňový plán ORP Třeboň
R20	ano, je	ne pro celé správní území, ale pouze pro město Nový Bydžov
R21	ano, je	studie - Protipovodňová opatření Město Poděbrady
R23	ano, je	ano: ZÚR Kraje Vysočina, ÚSES a ÚP jednotlivých obcí
R30	ano, je	Existuje povodňový plán pro celý správní obvod obce s rozšířenou působností Roudnice nL, který zahrnuje celkem 33 obcí
R36	ano, je	povodňový plán
R52	ano, je	Krajské dokumentace - např. Plány dílčích povodí pro území Moravskoslezského kraje, Plán rozvoje vodovodů a kanalizací území Moravskoslezského kraje
R57	ano, je	Povodňový plán města, Povodňový plán ORP
R67	ano, je	Povodňový plán Jihomoravského kraje, studie povodňových rizik

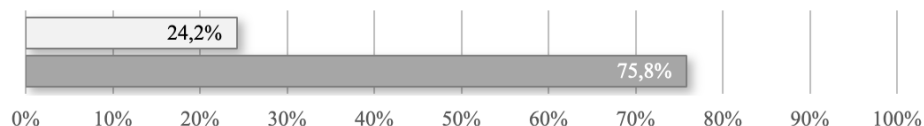
tab. 2 – Sporné odpovědi na otázku č. 1

Šest odpovědí (R15, R16, R30, R36, R57 a R67) zmiňuje „povodňový plán“. To je dokument, který neodpovídá zájmové oblasti otázky, tj. „komplexní koncepce v oblasti plánování hospodaření s vodou či protipovodňové ochrany“. Povodňový plán je dokument sloužící jako metodika postupu krizového řízení při ohrožení povodní, nikoli koncepce zabývající se plánováním hospodaření s vodou. Dvě odpovědi (R23, R52) se odkazují na dokumenty, které se týkají většího územního celku, než je dotazováno a jsou zpracovány ve zcela jiném měřítku. Dvě odpovědi (R20, R21) jsou naopak zodpovězeny kladně za celé ORP, přestože v doplňující části je uveden dokument týkající se pouze jednoho sídla:

Na základě těchto zjištění bylo v deseti případech nutno z výsledků vyloučit kladnou odpověď „ano, ...“. Po vyloučení sporných odpovědí je výsledný podíl započítatelných odpovědí následující:

ano, je; uveďte prosím, o jakou formu se jedná (např. „studie“):...

ne, není

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
ano, je; uveďte prosím, o jakou formu se jedná (např. „studie“):	15	24,2%
ne, není	47	75,8%

tab. 3 – Výsledky otázky č. 1 po zpracování dílčí otázky

Závěry z otázky č. 1.:

Po zpracování výsledků je z odpovědí patrné, že výrazná většina z uváděných ORP takovou koncepcí nedisponuje. Zajímavým jevem je časté uvedení povodňového plánu jako koncepčního prvku pro protipovodňovou ochranu či hospodaření s vodou. To vyvolává otázku, zda jsou respondenti dostatečně seznámeni s možnostmi dokumentů zabývajících se touto problematikou.

3.2 Otázka č. 2

„V případě, že taková koncepce existuje, kdo inicioval její pořízení?“

Na otevřenou otázku respondenti odpovídali vlastními slovy. Bylo získáno celkem 28 odpovědí, z nichž bylo opět třeba pro účely průzkumu některé vyřadit. Pominuty byly sporné odpovědi respondentů vyřazených již v otázce č. 1 (viz tabulka 2 – Sporné odpovědi na otázku č. 1). U respondentů R22, R69 a R74 bylo prostoru pro odpověď využito ke komentáři předchozí otázky, na kterou odpověděli „ne, není“, proto byly i tyto odpovědi vyřazeny. Zbývajících 15 odpovědí se shoduje nejvíce v iniciativě ze strany obecních úřadů ORP (5x: R27, R49, R50, R51, R66) a krajského úřadu (4x: R07, R13, R17, R59). Tři respondenti uvádějí příslušná povodí (R31, R50, R55), jednou se jedná o iniciativu mikroregionu (R47), jednou o invenci správy sítí (R70) a u hl. m. Praha (R60) je uvedena legislativní povinnost. Celkem tedy z 28 odpovědí, z nichž 15 (viz tabulka 4 – Relevantní odpovědi na otázku č. 2) bylo pro průzkum relevantních, celkem 9 jmenuje příslušné úřady.

Závěry z otázky č. 2.:

Ze zpracovaných odpovědí je patrné, že nejčastěji byla iniciativa k pořízení koncepce ze strany úřadů (OÚ ORP, KÚ), nicméně byla zaznamenána i ze správy povodí a sdružení obcí (mikroregionu). Lze tedy usoudit, že ORP pracují i s dokumenty, jež byly pořízeny další stranou nebo jejichž pořízení bylo vyvoláno podnětem další strany.

Ozn.	Odpověď na doplňující otázku k otázce č. 1	Odpověď na 2. otázku
R07	prosím obraťte se na JMK KÚ Brno, neznám název dokumentace	JMK KÚ, OŽP

R13	Studie protipovodňové ochrany na území Zlínského kraje	krajský úřad
R17	Ano, Studie	KUOK
R27	protipovodňová ochrana ano, hospodaření s vodou ne	odbor životního prostředí
R31	Plán pro zvládání povodňových rizik v povodí Dunaje	Povodí Moravy jménem státu
R47	studie	mikroregion
R49	studie	vedení města
R50	ano, jsou projekty i studie. Uvedené v text.části ÚPO, str.94	Povodí Odry. město Ostrava
R51	studie	Město Svitavy
R55	jedná se o generel	Povodí Moravy
R59	Plán dílčího povodí Moravy, Studie protipovodňové ochrany Zlínského kraje, ...	MŽP, Zlínský kraj
R60	ano, protipovodňová ochrana komplexně: výkres č. 33 ÚP SÚ hl.m. Prahy. Hospodaření s vodou: výkres ÚP č. 9	Již je součástí závazné části ÚP. Dále je ošetřena v regulativech ÚP (opatření obecné povahy č. 6/2009, přílohy č. 1 v platném znění)
R65	studie	není známo
R66	Územní studie krajiny	Město Přeštice
R70	PP SO ORP Hodonín, PP města Hodonín, z hlediska hosp. s vodou je zpracován Plán zásob. vodou v období sucha, nebo Plán náhradního zásobování vodou	Jihomoravský kraj, Město Hodonín, Vodovody a kanalizace Hodonín, a.s.

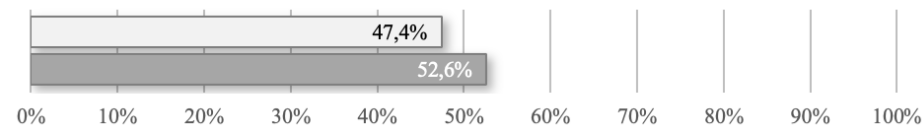
tab. 4 – Relevantní odpovědi na otázku č. 2

3.3 Otázka č. 3

„V případě, že taková koncepce k dispozici není, cítí ORP potřebu jejího pořízení?“

ano

ne

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
ano	27	47,4%
ne	30	52,6%

tab. 5 – Výsledky otázky č. 3

Tato uzavřená otázka byla zodpovězena celkem 57x, vynechalo ji 19 respondentů, což je v tomto případě zřejmě dáno z velké části podmíněností otázky – „V případě, že taková koncepce není ...“. Je tedy předpokladem, že ji vynechali ti respondenti, kteří zodpověděli otázku 1 kladně. Nicméně se mezi výsledky objevily 4 výjimky, když respondenti R13, R27, R30 a R36 vyjádřili v otázce č. 3 potřebu pořízení koncepce, přestože v otázce č. 1, zda je koncepce pořízena, uvedli „ano, je ...“. Vyřadíme-li tyto 4 anomálie, výsledný poměr je 23 (43,4%) odpovědí „ano“, 30 (56,6%) odpovědí „ne“.

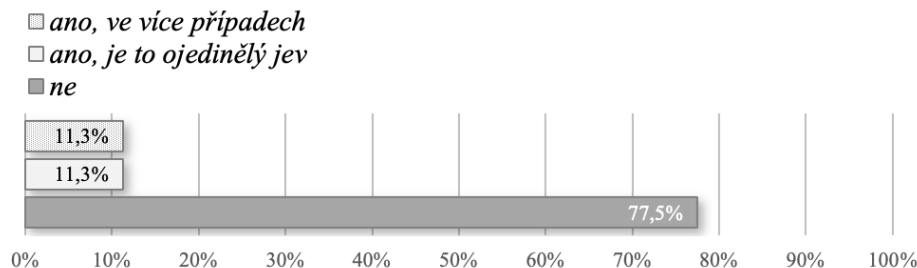
Pro odůvodnění tohoto jevu by byl třeba podrobnější průzkum. Lze se domnívat, že pořízený dokument není dostačující pro současné potřeby (zvolená lokalita, stáří vstupních dat, změna podmínek v území ...).

Závěry z otázky č. 3.:

ORP necítí potřebu pořízení komplexní koncepce řešené problematiky. Sporné odpovědi, uvádějící existenci komplexní koncepce a zároveň poukazující na potřeby jejího pořízení, jsou podnětem pro další průzkum. Prvotní otázkou by mělo být, zda jsou tyto odpovědi „ano máme dokument“ a zároveň „ano, cítíme potřebu jeho pořízení“ pouze kvitováním skutečnosti, že byla potřeba jeho pořízení, anebo je pořízená dokumentace z nějakého důvodu nevyhovující a ORP cítí potřebu pořízení nové.

3.4 Otázka č. 4

„Zaznamenala ORP požadavek na vytvoření takového dokumentu od některé z obcí příslušící do své správy?“

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
ano, ve více případech	8	11,3%
ano, je to ojedinělý jev	8	11,3%
ne	55	77,5%

tab. 6 – Výsledky otázky č. 4

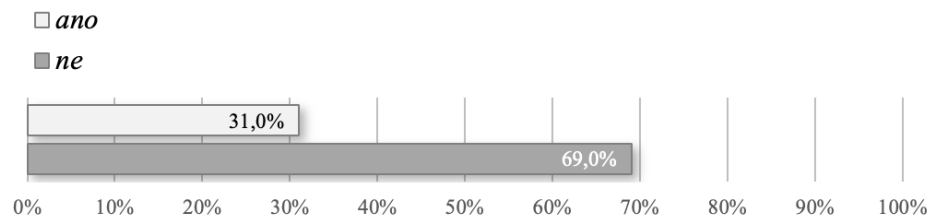
Na tuto uzavřenou otázku odpovědělo 71 respondentů, 5x zůstala nezodpovězena. Výsledky jsou naprosto jednoznačné. Je srovnatelný počet odpovědí „ano, ve více případech“ (8x) a „ano, ale je to ojedinělý jev“ (8x). Oproti tomu „ne“ bylo zvoleno 55x. Pokud sečteme odpovědi s kladnou hodnotou, je to 16x „ano ...“ (22,5% ze všech odpovědí) proti 55x „ne“ (77,5% ze všech odpovědí).

Závěry z otázky č. 4.:

Z výsledků lze dedukovat, že ORP nejsou tlačena do vytvoření takové koncepce ze strany obcí ve své gesci.

3.5 Otázka č. 5

„Proběhla v reakci na některou z posledních velkých povodní aktualizace územního plánu?“

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
ano	22	31,0%
ne	49	69,0%

tab. 7 – Výsledky otázky č. 5

Na tuto uzavřenou otázku odpovědělo opět 71 respondentů a 5x zůstala nezodpovězena.

Závěry z otázky č. 5.:

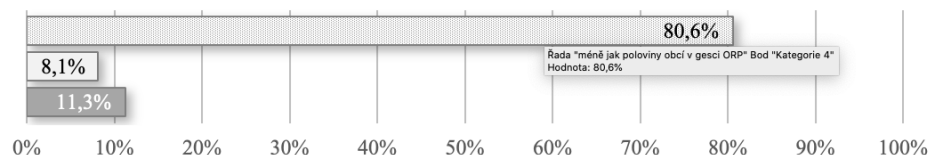
U přibližně třetiny dotazovaných případů došlo k aktualizaci územního plánu v reakci na některou z posledních velkých povodní. Tento jev poukazuje na nutnost změny původní platné dokumentace z důvodu nedostatečného zohlednění možné povodňové aktivity u dokumentace, jež prošla připomínkovacím a schvalovacím procesem, kde by měly být tyto nedostatky odhaleny, a byla používána pro rozhodování v území.

Vezmeme-li v potaz souvislost s dále uvedenou otázkou č. 7: „Uplatnila správa povodí nějaké konkrétní požadavky v rámci projednání návrhu zadání územního plánu, nebo byl jejich vstup do jednání čistě formální?“ (odpovědi: „ano, uplatnili konkrétní požadavky“ – 36,4%; „ne, neuplatnili“ – 63,6%), je z výsledku patrné, že požadavky týkající se protipovodňové ochrany a hospodaření s vodou nejsou dostatečně formulovány anebo adekvátně reflektovány v územních plánech.

3.6 Otázka č. 6

„V průběhu posledních pěti let byl pořízen nový územní plán nebo proběhla jeho velká aktualizace (se změnou významně zasahující do hospodaření s vodou v území):“

- méně jak poloviny obcí v gesci ORP
- poloviny obcí v gesci ORP
- více jak poloviny obcí v gesci ORP

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
méně jak poloviny obcí v gesci ORP	50	80,6%
poloviny obcí v gesci ORP	5	8,1%
více jak poloviny obcí v gesci ORP	7	11,3%

tab. 8 – Výsledky otázky č. 6

Na tuto uzavřenou otázku odpovědělo 62 respondentů, 14x zůstala nezodpovězena. Nižší počet odpovědí lze vysvětlit náročností otázky. K zodpovězení je třeba nejen respondentův přehled nad jednotlivými obcemi v oblasti ORP, ale i přehled o stáří dotazovaných územních plánů. Zde je zajímavé, že přestože byly dotazy směřovány často přímo na vedoucí pracovníky odborů územního plánování nebo stavebního úřadu, případně na uvedené kontaktní osoby, klesá u této otázky počet zodpovězení. Je možné se domnívat, že důvodem je nedostatečná informovanost o současné situaci územně plánovací dokumentace v rámci ORP.

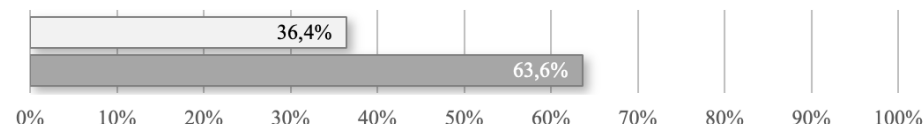
Závěry z otázky č. 6.:

Nedochází ke změnám územních plánů směrem ovlivňujícím hospodaření s vodou v území. Vzhledem k tomu, že vodohospodářská data a modely se aktualizují podle měnící se situace v území a přírodních podmínek a navrhují různá opatření, která nejsou následně realizována, je toto námětem pro další výzkum ve smyslu komunikace mezi jednotlivými nástroji sloužícími pro návrh opatření a rozhodování v území a jejich závaznosti.

3.7 Otázka č. 7

„Uplatnila správa povodí nějaké konkrétní požadavky v rámci projednání návrhu zadání územního plánu, nebo byl jejich vstup do jednání čistě formální?“

- ano, uplatnili konkrétní požadavky
- ne, neuplatnili

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
ano, uplatnili konkrétní požadavky	24	36,4%
ne, neuplatnili	42	63,6%

tab. 9 – Výsledky otázky č. 7

I u této uzavřené otázky až překvapivě klesá počet odpovědí. Zodpovězena byla 66x, ponechána bez odpovědi 10x. Územní plán je základním dokumentem pro rozhodování v území. Při jeho pořizování je stěžejní formulace zadání, která ovlivňuje celkovou koncepci územního plánu. V rámci zadání územního plánu by měly být uvedeny veškeré požadavky na plánování související s hospodařením s vodou. Pokud tyto požadavky nejsou specifikovány, nebo nejsou specifikovány dostatečně konkrétně v zadání, vzniká návrh, který nereflektuje potřebná opatření v území. Ten je buď přijat bez zohlednění těchto požadavků, nebo je jejich dodatečná implementace do zpracovaného návrhu komplikovaná, nesystematická anebo nemožná.

Závěry z otázky č. 7.:

Dle výsledku neuplatnila správa povodí ve většině případů konkrétní požadavky v rámci projednání návrhu zadání územního plánu a jejich vstup do jednání byl čistě formální.

Zde je možná spojitost s otázkou č 5.: „Proběhla v reakci na některou z posledních velkých povodňových aktualizací územního plánu?“ („ano“ – 31%, „ne“ – 69%). Ze zjištěných hodnot je patrné, že požadavky týkající se protipovodňové ochrany a hospodaření s vodou nejsou dostatečně formulovány. Výsledky také poukazují na nedostatečnou komunikaci zúčastněných stran při tvorbě zadání územního plánu.

3.8 Závěrečná doplňující otázka

„Zde je prostor pro případné doplnění či rozšíření odpovědi:“

Doplňující otázka byla do dotazníku zakomponována jako prostor, kde měli respondenti možnost doplnit či dovysvětlit své odpovědi. Byla využita v 19 případech, z nichž se některé shodly společným tématem.

Pojmem „záplavové území“ se zabývaly odpovědi 5 respondentů (R08, R39, R46, R51, R52). Zřejmě zde šlo o logickou návaznost na předchozí otázky zabývající se pořizováním a změnami územních plánů vzhledem k protipovodňové ochraně a jejich doplnění. Odpověď respondenta R14 poukazuje na snahu některých lokalit problematiku řešit dostupnými prostředky: „Spíše doplnění některých povinností ze zákona. V rámci ORP se zpracovávají komplexní pozemkové úpravy, které tuto problematiku řeší. Protipovodňová opatření, suché poldry, záchytné nádrže, průlehy, konkrétní výsadby na polích. V rámci územních plánů je spíše řešeno zachování remízů, výsadba alejí, zeleně. Na Vítkovsku je méně problémů, jelikož máme vodní nádrž Kružberk a Hartu. Díky těmto nádržím je při současném klimatu i menší problém z vysychajícími toky.“ Respondenti R40, R41, R43, R45 uvádějí, že právě probíhá pořizování studie krajiny. Taková studie není studií, která by se zabývala hospodařením s vodou jako takovým, nicméně nabízí prostor toto téma zohlednit a diskutovat vliv různých opatření na poměry v řešeném území.

Poživování studií a generelů, které problematiku hospodaření s vodou a protipovodňových opatření komplexně řeší, má ještě jedno významné úskalí. Odkazují na něj odpovědi respondentů R41 a R56. Tyto odpovědi byly s respondenty více diskutovány v telefonickém rozhovoru, ze kterého vyplynulo, že nepovažují pořizování takových dokumentů za přínosné, protože není nástroj, kterým by bylo možné nárokovat realizování konkrétních opatření. Také byl opakovaně zmíněn nedostatek financí na pořizování dokumentací.

Dovolím si zde na závěr uvést jednu z odpovědí (R74), která se podstatou shoduje právě s minimálně dalšími dvěma názory, jež byly komunikovány telefonicky: „Problematika vodního hosp. a práce s vodou v krajině i mimo ní se většinou neřeší příliš koncepčně, ale spíše až v konkrétních správních řízeních. Z hlediska územního plánování by byl vhodný koncepční podklad, který bychom v procesu pořizování ÚPD mohli vyhodnocovat. ORP BNL-SB momentálně pořizuje územní studii krajiny, která se bezesporu okrajově bude zabývat i diskutovanou problematikou. Při pořizování ÚPD tuto problematiku okrajově hlídají DO. Chybí přeshraniční koordinace problematiky.“

Ozn.	Odpovědi na 8. otázku
R07	Protipovodňová opatření jsou realizována v obcích Novosedly, Jevišovka .. tam kde byla tsakováto ochrana potřeba. Dalšího území se netýká
R08	správa povodí požaduje vyjmutí návrhových ploch pro zástavbu ze záplavového území a jeho aktivní zóny
R10	Uplatňovány pouze požadavky životního prostředí pro nakládání se srážkovými vodami při povolování pozemních staveb.
R11	Na území obcí ORP Vyškov se nenachází významné vodní toky, které vyžadují řešení komplexní koncepce v oblasti plánování hospodaření s vodou či protipovodňové ochrany.
R14	Spíše doplnění některých povinností ze zákona. V rámci ORP se zpracovávají komplexní pozemkové úpravy, které tuto problematiku řeší. Protipovodňová opatření, suché poldry, záchytné nádrže, průlehy, konkrétní výsadby na polích. V rámci územních plánů je spíše řešeno zachování remízů, výsadba alejí, zeleně. Na Vítkovsku je méně problémů, jelikož máme vodní nádrž Kružberk a Hartu. Díky těmto nádržím je při současném klimatu i menší problém z vysychajícími toky.

R25	některé obce v rámci ORP mají zpracované dílčí projekty na ochranu proti vodě, ale komplexně se tím nikdo nezabýval
R31	Správce povodí není dotčeným orgánem, takže se k ÚP nevyjadřuje, dodržení koncepcí hlídá vodoprávní úřad, v rámci aktualizací ÚP narážíme na velké problémy, protože většina obcí na Valašsku jsou historicky založeny v údolních nivách, založeny podél vodních toků, problémy s rozvojem, s infrastrukturou atd...
R38	máme pouze zastaralý povodňový plán a někreří starostové při změnách územních plánů požadují umožnění realizace menších poldrů v krajině
R39	s povdňovými stavy se dlouhodobě počítá jako s obecně známou skutečností, jednotlivé územní plány toto respektují
R40	Jihlava v současné době pořizuje studii hospodaření s dešťovými vodami
R41	ORP vytváří studii krajiny kde bude hospodaření s vodou začleněno, samostatné studie a renery bez přímé možnosti promítnutí do území (tj. chybí nástroje pro realizaci) nepovazujeme za přínosné
R43	momentálně se zpracovává územní studie krajiny pro celou ORP, kde se řeší i protipovodňová ochrana a koncepce hospodaření s vodou
R45	V současné době se zpracovává Územní studie krajiny, od které očekávám jednak identifikaci problémů v území a jednak návrh, co a kde řešit. Následně předpokládám tyto návrhy konkretizovat v ÚPD.
R46	V rámci průběžně aktualizovaných „územně analytických podkladů“ máme k dispozici všechna záplavová území a ta průběžně zpracováváme do změn ÚP. V našem ORP byly nové ÚP pořizeny v letech 2009-2013. V současnosti pořizujeme „Územní studii krajiny SO ORP Kopřivnice“, která zahrnuje také hospodaření s vodou v krajině.
R51	Protipovodňová opatření se postupně realizují, takže byla následně upravena i hranice záplavového území
R52	Nově vyhlášené záplavové území aktualizujeme ve všech územních plánech při projednání změny ÚP. V každém ÚP je konkrétně zpracována koncepce vodního hospodářství a vodní režim.
R56	Existuje spousta strategií, které jsou velmi obecné, nepromítají se konkrétně ani do zákonů ani územních plánů, protože dotčené orgány (krajų, ORP) z těchto obecných formulací neumějí konkretizovat požadavky do svých stanovisek. projektant ani pořizovatel ÚP se tak nemá v odůvodnění návrhu o co opřít.
R59	Prosím o seznámení s výsledky průzkumu
R60	Správa povodí uplatňuje požadavky společně s vodoprávním úřadem při tvorbě nového ÚP (metropolitní plán hl. m. Prahy)
R69	Město Olomouc má studii http://www.olomouc.eu/o-meste/uzemni-planovani/pro-projektanty/kvh
R74	Problematika vodního hosp. a práce s vodou v krajině i mimo ní se většinou neřeší příliš koncepčně, ale spíše až v konkrétních správních řízeních. Z hlediska územního plánování by byl vhodný koncepční podklad, který bychom v procesu pořizování ÚPD mohli vyhodnocovat. ORP BNL-SB momentálně pořizuje územní studii krajiny, která se bezesporu okrajově bude zabývat i diskutovanou problematikou. Při pořizování ÚPD tuto problematiku okrajově hlídají DO. Chybí přeshraniční koordinace problematiky.

tab. 10 – Odpovědi na otázku č. 8

4 Závěr

Samotná úspěšnost vyplnění dotazníku vypovídá o naléhavosti a aktuálnosti tématu. Z 205 rozeslaných žádostí o vyplnění byl dotazník během prvního dne vyplněn 45 respondenty. Celkem odpovědělo 76 respondentů, což je 41,3% úspěšnost. Velký zájem byl i o zaslání výsledků dotazníku.

Většina dotazovaných ORP nedisponuje komplexní koncepcí v oblasti plánování hospodaření s vodou či protipovodňové ochrany (otázka 1), ačkoli v téměř polovině případů je vyjádřena potřeba jejího pořízení (otázka 3). Tam, kde koncepce pořízena je, byla iniciativa k jejímu zajištění převážně na straně úřadů /OÚ ORP, KÚ/ (otázka 2). Chybí motivace k pořizování takových dokumentů (otázka 4). Důvodem se jeví nedostatečný koncepční nadregionální/celostátní legislativně podpořený přístup a chybějící prostředky (doplňující otázka).

Využití nástrojů územního plánování je v rámci řešené problematiky v současnosti nevyhovující (otázka 5, doplňující otázka). Z výsledků provedeného průzkumu není jasné, co je příčinou tohoto nedostatku. Možnými důvody mohou být některé z bodů, na které bylo v rámci dotazníkového šetření poukázáno, nicméně pro vyvození jednoznačných závěrů je nutné tuto problematiku zkoumat podrobněji. Nabízí se tedy další otázky: zda jsou tyto nástroje dostatečně využívány, a to na všech úrovních (zejména na úrovni státu), zda existují prostředky motivace k účinnému řešení problematiky povodní a hospodaření s vodou, a tedy její optimální implementace do používaných nástrojů. Dalším tématem k řešení je, zda není třeba používané nástroje doplnit na úrovni celostátní koncepce s cíli a úkoly k řešení.

Výsledky dotazníkového šetření ukazují, že přibližně u třetiny dotazovaných se vyskytly případy, kdy bylo nutné aktualizovat stávající územní plány v souvislosti s proběhlými povodněmi (otázka 5), bohužel však nebylo předmětem šetření, z jakých důvodů byly tyto dokumentace nevyhovující a zda jejich změna vedla ke zlepšení situace. Mohlo by se jednat o cenné poznatky využitelné jako precedenty.

Uvedená zjištění poukazují na nedostatečnou komunikaci zúčastněných stran při tvorbě zadání územního plánu v oblasti hospodaření s vodou (otázka 7), kdy dle výsledku dotazníku správa povodí ve většině případů neuplatnila konkrétní požadavky v rámci projednání návrhu zadání územního plánu a jejich vstup do jednání byl čistě formální. Spolu s poznatkem, že přibližně u třetiny dotazovaných se vyskytly případy, kdy bylo nutné aktualizovat stávající územní plány v souvislosti s proběhlými povodněmi (otázka 5), vede výsledek k domněnce, že požadavky týkající se protipovodňové ochrany a hospodaření s vodou nejsou dostatečně formulovány anebo adekvátně reflektovány v územních plánech.

Toto je podnětem pro další výzkum ve smyslu propojenosti mezi nástroji územního plánování a návrhy vodohospodářských opatření. Nezanedbatelné je v tomto případě hledisko závaznosti navržených vodohospodářských opatření pro oblast územního plánování. (otázka 6, doplňující otázka). Pravděpodobně také bude brzy možné čerpat i ze zjištění a zkušeností souvisejících s tvorbou a užíváním územních studií krajiny.

Tématem do budoucna by mělo být pořizování podrobných koncepcí a otázka motivace k jejich pořizování – koncepcí v měřítku přesahujícím sídelní celky, na úrovni povodí malých vodních toků, které nerespektují hranice územních celků, a tedy jsou v rámci členění území velmi těžko uchopitelné. Přitom právě takové celostní koncepce se dle doposud získaných dat jeví jako velmi užitečné, avšak k jejich pořizování dle výsledků dotazníku nedochází.

S otázkou motivace k pořizování výše uvedených koncepcí souvisí oblast dotačních programů či obdobného způsobu podpory na celorepublikové úrovni. Další průzkum situace na poli dotačních programů by mohl vést ke shromáždění příkladů vhodných motivačních řešení.

5 Seznam otázek dotazníkového šetření

0. Nejprve prosím uveďte název obce s rozšířenou působností, za kterou dotazník vyplňujete: ...
1. Je pro území ORP zpracována komplexní koncepce v oblasti plánování hospodaření s vodou či protipovodňové ochrany (studie, generel ...)?:
  - a) ne, není
  - b) ano, je; uveďte prosím o jakou formu se jedná (např. „studie“): ...
2. V případě, že taková koncepce existuje, kdo inicioval její pořízení? ...
3. V případě, že taková koncepce k dispozici není, cítí ORP potřebu jejího pořízení?
  - a) ano
  - b) ne
4. Zaznamenala ORP požadavek na vytvoření takového dokumentu od některé z obcí příslušící do své správy?
  - a) ano, ve více případech
  - b) ano, ale je to ojedinělý jev
  - c) ne
5. Proběhla v reakci na některou z posledních velkých povodní aktualizace územního plánu?
  - a) ano
  - b) ne
6. V průběhu posledních pěti let byl pořízen nový územní plán nebo proběhla jeho velká aktualizace (se změnou významně zasahující do hospodaření s vodou v území):
  - a) méně jak poloviny obcí v gesci ORP
  - b) poloviny obcí v gesci ORP
  - c) více jak poloviny obcí v gesci ORP
7. Uplatnila správa povodí nějaké konkrétní požadavky v rámci projednání návrhu zadání územního plánu, nebo byl jejich vstup do jednání čistě formální?
  - a) ano, uplatnili konkrétní požadavky
  - b) ne, neuplatnili
8. Zde je prostor pro případné doplnění či rozšíření odpovědí: ...

Informace o autorce

Ing. arch. Kateřina Vetešníková

Fakulta stavební ČVUT v Praze, Katedra urbanismu a územního plánování

katerina.vetesnikova@fsv.cvut.cz